

Postup veřejnoprávního původce při nasazení elektronického systému spisové služby s atestem

Veřejnoprávní původci¹ vykonávají spisovou službu v souladu s požadavky zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále „archivní zákon“), v listinné nebo digitální podobě.² Možnost některých veřejnoprávních původců zvolit způsob výkonu spisové služby, tj. vést ji buď v listinné nebo v elektronické podobě, skončí 31. prosince 2026. Od 1. ledna 2027 musí všichni veřejnoprávní původci s výjimkou veřejnoprávních původců se zvláštní povahou jejich působnosti³ vykonávat spisovou službu již jen v elektronické podobě. Většina veřejnoprávních původců bude vykonávat spisovou službu v eSSL, který splňuje požadavky archivního zákona, vyhlášky č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, ve znění pozdějších předpisů (dále „spisová vyhláška“), a Národního standardu pro elektronické systémy spisové služby (dále „Národní standard“), a toto splnění musí být potvrzeno atestem, ostatní veřejnoprávní původci budou vykonávat spisovou službu v eSSL, který splňuje požadavky archivního zákona, spisové vyhlášky a Národního standardu, ale toto splnění nemusí být potvrzeno atestem.

Povinnost vykonávat spisovou službu v eSSL, který splňuje požadavky archivního zákona, spisové vyhlášky a Národního standardu, a toto splnění musí být potvrzeno atestem, mají od 1. ledna 2027:

- a) organizační složky státu,
- b) ozbrojené síly,
- c) bezpečnostní sbory,
- d) státní příspěvkové organizace,
- e) státní podniky,
- f) vysoké školy,
- g) zdravotní pojišťovny,
- h) veřejné výzkumné instituce,
- i) právnické osoby zřízené zákonem,
- j) kraje,
- k) hlavní město Praha,
- l) obce s pověřeným obecním úřadem a obce se stavebním nebo s matričním úřadem,
- m) městská část nebo městský obvod územně členěného statutárního města a městská část hlavního města Prahy, na něž byla statutem přenesena alespoň část působnosti obce s pověřeným obecním úřadem nebo působnosti obce se stavebním nebo matričním úřadem,

¹ Pojem „veřejnoprávní původce“ vymezuje ustanovení § 3 odst. 1 archivního zákona.

² Ustanovení § 63 odst. 1 a 2 archivního zákona.

³ Vyžaduje-li to zvláštní povaha působnosti veřejnoprávních původců podle § 63 odst. 3 archivního zákona, věta první za středníkem, mohou vykonávat spisovou službu v listinné podobě nebo v elektronických systémech spisové služby odpovídající požadavkům § 63 odst. 4 archivního zákona.

- n) organizační složky územních samosprávných celků, pokud nejsou zřizovány obcemi bez pověřeného obecního úřadu a obcemi nezřizujícími stavební nebo matriční úřad,
- o) právnické osoby zřízené nebo založené územními samosprávnými celky, pokud nejsou zřizovány obcemi bez pověřeného obecního úřadu a obcemi nezřizujícími stavební nebo matriční úřad.

Povinnost vykonávat spisovou službu v eSSL, který splňuje požadavky archivního zákona, spisové vyhlášky a Národního standardu, ale toto splnění nemusí být potvrzeno atestem, mají od 1. ledna 2027:

- a) obce bez pověřeného obecního úřadu,
- b) obce nezřizující stavební nebo matriční úřad,
- c) školy,
- d) organizační složky obcí bez pověřeného obecního úřadu
- e) organizační složky obcí nezřizujících stavební nebo matriční úřad,
- f) právnické osoby zřízené nebo založené obcí bez pověřeného obecního úřadu,
- g) právnické osoby zřízené nebo založené obcí nezřizující stavební nebo matriční úřad.

Všichni veřejnoprávní původci bez rozdílu však musí uvést výkon spisové služby do souladu s požadavky archivního zákona, spisové vyhlášky a Národního standardu od 1. ledna 2027. Veřejnoprávní původce s povinností používat pro výkon spisové služby od 1. ledna 2027 eSSL s atestem musí při přípravě jeho nasazení zajistit:

- vydání nového spisového řádu včetně spisového a skartačního plánu, obsahujícího všechny potřebné náležitosti a uvedeného do souladu se všemi příslušnými právními předpisy,
- uvedení všech souvisejících vnitřních předpisů původce do souladu se spisovým řádem,
- přípravu zaměstnanců na práci s eSSL s atestem,
- přípravu převodu (migraci dat) dokumentů a spisů do nového eSSL s atestem s dohodnutým harmonogramem, aby byl v tomto období zajištěn řádný chod úřadu a všichni zaměstnanci věděli, kde jsou uloženy staré dokumenty a spisy a jakým způsobem budou nově vyhotovované dokumenty a spisy evidovány a následně zpracovávány,
- kontrolu, zda s eSSL s atestem budou spolupracovat další agendové informační systémy, které původce využívá.

Konkrétní kroky

I. Každý veřejnoprávní původce, vykonávající spisovou službu již nyní v eSSL, si ověří, zda jeho stávající dodavatel bude atest objednávat. Mohou nastat tyto možnosti:

- 1 Objedná-li atest eSSL jeho stávající dodavatel, veřejnoprávní původce s ním bude nadále spolupracovat při přípravě na nasazení eSSL s atestem.

- 2 Sdělí-li stávající dodavatel eSSL, že atest neobjedná, veřejnoprávní původce musí vysoutěžit nový eSSL s atestem. Přehled udělených atestů bude zveřejněn ve věstníku Ministerstva vnitra a na stránkách České agentury pro standardizaci. Veřejnoprávní původce nejprve posoudí jeho stávající způsob výkonu spisové služby a porovná jej s požadavky AZ, spisové vyhlášky a národního standardu. Výsledek posouzení použije pro přípravu požadavků na nový eSSL a vyhlásí veřejnou zakázku. Činnost spojená s přípravou a vyhlášením veřejné zakázky je časově náročná,⁴ proto musí začít v dostatečném předstihu, aby výběrové řízení končící podpisem smlouvy s dodavatelem eSSL s atestem ponechalo přiměřenou dobu k přípravě jeho nasazení. Přestože v současné době ještě nebyl žádnému eSSL udělen atest, doporučuje se, aby původce začal pracovat na zadávací dokumentaci bez zbytečného odkladu, protože rámcové požadavky na eSSL jsou známy. Poté se připraví na přechod na spisovou službu vykonávanou v eSSL s atestem.
- 3 Veřejnoprávní původce používá samostatně vytvářený eSSL nebo eSSL sestavený z modulů vytvářených několika různými dodavateli. Mohou nastat dvě situace:
 - a) Pokud je veřejnoprávní původce tvůrcem eSSL, je povinen objednat atest.
 - b) Pokud veřejnoprávní původce používá eSSL sestavený z více modulů dodaných několika dodavateli, buď se dohodne s jedním či více stávajícími dodavateli, aby atest objednali, nebo musí objednat atest sám, anebo zadá objednání atestace eSSL u externího subjektu.
- 4 Veřejnoprávní původce používá eSSL dodaný jeho zřizovatelem, pak mohou nastat tři odlišné situace:
 - a) Veřejnoprávní původce dodává eSSL, který sám vytvořil, jiným veřejnoprávním původcům. V tomto případě má povinnost objednat atest eSSL, neboť je v pozici dodavatele, distribuujícího eSSL dalším subjektům.
 - b) Pokud zřizovatel přebírá eSSL od jiného dodavatele a následně ho dodává subjektům, s nimiž má jako zřizovatel uzavřenou smlouvu, i v tomto případě je zřizovatel v pozici dodavatele. Není-li dodávaný eSSL atestován, odpovídá za objednání atestu eSSL také zřizovatel. Pokud dodávaný eSSL má platný atest, nemusí být zřizovatelem znovu atestován. Postup bude vždy záviset na konkrétních podmínkách stanovených smlouvou.
 - c) Pokud zřizovatel dodává eSSL dalším subjektům na základě rámcové smlouvy uzavřené s dodavatelem eSSL, k níž se další subjekty užívající tento eSSL připojí a s dodavatelem eSSL uzavřou samostatné smlouvy (typicky hostovaná spisová služba), zřizovatel nevystupuje v roli dodavatele; atest eSSL proto musí objednat dodavatel eSSL.

Vede-li veřejnoprávní původce spisovou službu dosud v listinné podobě a od 1. ledna 2027 ji musí vykonávat v elektronické podobě v eSSL s atestem, musí vysoutěžit eSSL s atestem. Jeho postup bude obdobný postupu popsanému v bodu 2.

⁴ Pozor na lhůty podle zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek.

II. Veřejnoprávní původce musí před nasazením eSSL s atestem dále zajistit následující:

A: Kontrola výkonu spisové služby

Předně je nutné prověřit správnost informací o provozu podatelny a podmínkách příjmu dokumentů, zveřejněných na úřední desce veřejnoprávního původce (zveřejněny jsou většinou na jeho internetových stránkách). Zveřejněny musí být vždy tyto údaje:⁵

- a) adresa pro doručování dokumentů v analogové podobě (většinou adresa veřejnoprávního původce),
- b) úřední hodiny podatelny a elektronická adresa podatelny pro příjem dokumentů v digitální podobě (většinou adresa pro příjem e-mailů),
- c) identifikátor datové schránky,
- d) jiné prostředky elektronické komunikace, pokud je veřejnoprávní původce používá,
- e) přehled dalších datových formátů dokumentů v digitální podobě, které veřejnoprávní původce přijímá kromě dokumentů v digitální podobě s povinnými datovými formáty,⁶
- f) způsob nakládání s doručenými datovými zprávami v nepřijímaném datovém formátu nebo u nichž byl zjištěn výskyt škodlivého kódu.

Dále je nutné posoudit správnost provádění všech činností s dokumenty a spisy od jejich přijetí, resp. vzniku, až po vyřazení. Posouzení se týká zejména těchto procesů:

- příjem dokumentů a jejich označování,
- předávání zaevidovaných dokumentů z podatelny vyřizujícímu útvaru, vyřizování dokumentů a jejich oběh,
- odesílání dokumentů,
- ukládání dokumentů,
- postup při vyřazování dokumentů,
- postup při případné spisové rozluce,
- posouzení dalších agendových informačních systémů sloužících k evidenci dokumentů, zejména samostatných evidencí dokumentů, pokud je veřejnoprávní původce používá a pokud ano, zdali již jsou nebo budou muset být napojeny na eSSL. Veřejnoprávní původce musí zajistit především evidenci dokumentů v dalších agendových informačních systémech a jejich odbornou správu včetně vyřazování.

Výsledkem uvedených kroků bude zpráva o výkonu spisové služby veřejnoprávního původce, která je základním podkladem pro případný návrh procesních a technických opatření před nasazením eSSL s atestem. Realizaci případných opatření je nezbytné provádět v součinnosti s dodavatelem eSSL, aby eSSL byl implementován správně.

B: Prověření smlouvy o provozování stávajícího eSSL.

Veřejnoprávní původce prověří, jestli smlouva zajišťuje technickou podporu stávajícího eSSL alespoň do doby nasazení eSSL s atestem. Podpora by měla obsahovat zejména zajištění

⁵ Viz ustanovení § 2 odst. 3 vyhlášky č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby, ve znění pozdějších předpisů.

⁶ Viz ustanovení § 23 vyhlášky č. 259/2012 Sb.

činnosti eSSL alespoň ve stávajícím rozsahu a přípravu migrace dat (převod databáze či databází s dokumenty a spisy) do eSSL s atestem. Pokud smlouva některé činnosti nezajišťuje, musí veřejnoprávní původce zahájit jednání s dodavatelem eSSL o podporu stávajícího eSSL až do doby nasazení eSSL s atestem.

Příprava migrace dat ze stávajícího eSSL do eSSL s atestem bude plně v režii dodavatele eSSL, který je schopen technicky ji zajistit.⁷ Vždy musí probíhat ve spolupráci s veřejnoprávním původcem. Při obměně eSSL a samostatných agendových informačních systémů spravujících dokumenty je nezbytné zachování popisných metadat a dokumentů/spisů v digitální podobě evidovaných a uchovávaných v původních systémech. Vždy musí být zajištěna kontinuita práce s dokumenty a spisy včetně jejich evidencí, aby nebyla narušena jejich věrohodnost a úplnost.

Upozornění

Souběžné udržování původního eSSL a nového eSSL s atestem, včetně požadovaného splnění všech legislativních požadavků původním eSSL je neodůvodnitelně nákladné zejména s ohledem na skartační lhůty dokumentů (v řadě případů 10 či více let). Zavedení eSSL s atestem musí být podmíněno přenesením dat z původního eSSL v souladu s využitím funkcionalit definovaných národním standardem. Pokud původní eSSL nesplňuje legislativní požadavky a není možné realizovat přenos dat, a to ani částečný (například pro jejich zcela nekompatibilní strukturu), doporučuje se postupovat podle pravidel spisové rozluky.⁸ Nevyřízené dokumenty a neuzavřené spisy se převidují do nového eSSL, ostatní (včetně metadat analogových dokumentů a spisů) se exportují v podobě SIP balíčku a bezpečně uloží obdobně jako ostatní digitální data do doby jejich vyřazení ve skartačním řízení. Metadata pocházející ze specializovaných agendových informačních systémů lze ve výjimečných případech exportovat jako databázi v podobě XML souboru, jehož schéma nebo DTD definice bude uchována spolu s ním. Ztráta nebo znepřístupnění uvedených metadat a dokumentů může být při zjištění správním úřadem na úseku archivnictví a spisové služby posuzována podle ustanovení § 74 odst. 6 archivního zákona jako přestupek neuchování dokumentu a neumožnění výběru dokumentů.

C: Posouzení technických požadavků nového eSSL

Veřejnoprávní původce musí získat od dodavatele technické požadavky eSSL s atestem, aby se mohl připravit na jeho bezproblémové nasazení. Týká se to zejména požadavků na hardwarové a softwarové vybavení, na konektivitu systému/systémů, na dostatečnou kapacitu úložiště a na počet licencí k zajištění provozu eSSL s atestem.

D: Aktualizace interních předpisů z oblasti výkonu spisové služby

⁷ Přípravou dat před migrací se rozumí doplnění povinných metadat a převedení dokumentů do výstupních datových formátů (je-li to možné), uzavření a vyřízení otevřených dokumentů a spisů, u kterých to je možné, kontrola dokumentů a spisů uložených ve spisovně z hlediska správnosti doplnění povinných metadat a výstupních datových formátů (u věcných skupin kde není vydán trvalý skartační souhlas), a konečně zařazení dokumentů a spisů, jimž uplynula skartační lhůta, do skartačního řízení. Rozsah činností při doplňování povinných metadat a výstupních datových formátů je důležité konzultovat s archivem provádějícím u veřejnoprávního původce výběr archiválií.

⁸ Ustanovení § 68a archivního zákona a § 22 spisové vyhlášky.

Mezi stávajícím eSSL a eSSL s atestem budou vždy existovat rozdíly ve výkonu spisové služby, které jsou dané různými podobami uživatelského rozhraní. Veřejnoprávní původce musí proto zejména:

- a) zkontrolovat všechny interní předpisy, především spisový řád, organizační řád, provozní řád eSSL a dalších metodické pomůcky pro zabezpečení výkonu spisové služby. K přípravě nových interních předpisů použije veškeré materiály předané dodavatelem eSSL s atestem (uživatelská příručka a technická dokumentace eSSL) a metodické materiály vydané Ministerstvem vnitra a státními archivy,
- b) zkontrolovat, že přílohy spisového řádu jsou aktuální; to platí zejména pro spisový a skartační plán. Při přípravě aktualizovaného spisového a skartačního plánu pomůže příslušný archiv, který u něho vykonává výběr archiválií a kontrolu výkonu spisové služby,
- c) zajistit nasazení testovací verze eSSL s atestem, která umožní vybraným zaměstnancům veřejnoprávního původce ověřit veškeré postupy spisové služby definované v bodu a),
- d) pomocí uživatelské příručky a výsledků testovacího provozu připravit další metodické pomůcky podrobně popisující vybrané části životního cyklu dokumentu (např. tvorba nového vlastního dokumentu, tvorba spisu apod.)

E: Zaškolení zaměstnanců v užívání eSSL s atestem

Zaškolení zaměstnanců veřejnoprávního původce v užívání eSSL s atestem by se mělo uskutečnit nejlépe na závěr testovacího provozu podle části D bod c). Proškolení musí být zejména zaměstnanci, kteří budou zajišťovat provoz eSSL s atestem (administrátoři), a dále všichni zaměstnanci, kteří s ním budou pracovat (včetně vedoucích zaměstnanců). Školení musí být organizováno podle konkrétních požadavků veřejnoprávního původce a soustředěno nejen na běžnou práci v eSSL s atestem, ale také na specifické oblasti (využívání více evidenčních pomůcek, typicky samostatné evidence dokumentů apod.).

Důležitá upozornění

- Pokud veřejnoprávní původce nasadí atestovaný eSSL ještě před 1. lednem 2027, musí již od data jeho nasazení plnit všechny povinnosti, které by jinak musel plnit až od 1. ledna 2027.
- Významnou metodickou pomoc poskytne každému veřejnoprávnímu původci archiv, vykonávající u něho výběr archiválií a kontrolu spisové služby. K poskytnutí pomoci však musí mít dostatek informací o průběhu a výsledku předchozí přípravy, a to ještě předtím, než bude nasazen eSSL s atestem.
- **Příslušný archiv ani Ministerstvo vnitra nejsou schopny za veřejnoprávního původce zpracovat analýzu spisové služby.**